
Nowoczesne leki przeciwdepresyjne

Pod redakcją

Hansa-Jürgena Möllera
Waltera E. Müllera
Eckarta Rütthera

Współautorzy

Borwin Bandelow
Rolf R. Engel
Markus Gastpar
Angela Heiden
Christoph Hiemke
Siegfried Kasper
Gerd Laux
Michael Linden
Walter E. Müller
Eckart Rütther
Claudia Schöchlin
Hans-Peter Volz

21 rysunków
31 tabel

Tłumaczenie i adaptacja

Tomasz Zyss

Wydawnictwo Medyczne
Urban & Partner

Spis treści

1 Farmakologia nowych przeciwdepresyjnych – porównanie Walter E. Müller	1
Synapasy noradrenergiczne i serotoninerгіczne jako pierwotne miejsce działania	2
Zbieżność przewlekłego stosowania nowych leków przeciwdepresyjnych ze zmianami adaptacyjnymi dotyczącymi systemów neuroprzekazników	4
Mechanizm działania leków przeciwdepresyjnych	5
Beta-down-regulacja	7
Objawy uboczne leków – porównanie	8
Leki z grupy SSRI	9
Selektywne inhibitory wychwytu zwrotnego noradrenaliny (SNRI)	10
Selektywne inhibitory wychwytu zwrotnego serotoniny i noradrenaliny (SSNRI)	11
Noradrenergiczne i specyficznie serotoninerгіczne leki przeciwdepresyjne (NASSA)	11
Podwójne serotoninerгіczne leki przeciwdepresyjne (DSA)	12
Selektywne odwracalne inhibitory MAO (RIMA)	13
Podsumowanie	13
Perspektywy	14
Literatura	15

2 Cytochrom P-450 – interakcje z lekami przeciwdepresyjnymi <i>Christoph Hiemke</i>	17
Opis przypadku: interakcje między fluoksetyną a amitriptyliną	17
Mozliwe interakcje leków przeciwdepresyjnych z innymi lekami	18
Metabolizm leków przeciwdepresyjnych	18
System cytochromu P-450	20
Występowanie enzymów cytochromu P-450	21
Konsekwencje interakcji między lekami	22
Nowe leki przeciwdepresyjne: substraty i inhibitory izoenzymów P-450	25
Możliwość hamowania enzymów cytochromu P-450 przez nowe leki przeciwdepresyjne	26
Konsekwencje hamowania cytochromu P-450	28
Wydłużenie odcinka QT	29
Podsumowanie	29
Opisy przypadków	31
<i>Intoksykacja trinitraminą w wyniku interakcji z fluoksetyną</i>	31
<i>Efekt indukcyjny wywołany preparatem dżurawca pospolitego</i>	32
<i>Interakcje między paroksetyną i trinitraminą</i>	32
<i>Propranolol a fluoksetyna</i>	32
<i>Kodeina a fluoksetyna lub paroksetyna</i>	32
Streszczenie	33
Literatura	33
3 Nowoczesne leki przeciwdepresyjne – porównanie: siła działania (response) i szybkość działania (onset) <i>Hans-Peter Volz</i>	37
Definicje	38
Leki z grupy SSRI a SSRI	39
Leki z grupy SSRI a wenlafaksyna	40
Fluoksetyna a wenlafaksyna	40
Sertralina a wenlafaksyna	41
Paroksetyna a wenlafaksyna	41
Metaanaliza siły i szybkości działania wenlafaksyny, leków z grupy SSRI i placebo w terapii pacjentów leczonych ambulatoryjnie	42
Leki z grupy SSRI a mirtazapina	42
Fluoksetyna a mirtazapina	43
Paroksetyna a mirtazapina	45
Citalopram a mirtazapina	46
Metaanaliza działania mirtazapiny a leki z grupy SSRI	47
Mirtazapina a wenlafaksyna	47
Podsumowanie	48
Literatura	49
4 Skuteczność przeciwdepresyjna w przebiegu ciężkiej depresji: nowoczesne i tradycyjne leki przeciwdepresyjne – porównanie <i>Angela Heiden i Siegfried Kasper</i>	51
Skuteczność leków z grupy SSRI i TLPD w przebiegu ciężkiej depresji	53
Skuteczność leków z grupy NARI, SNRI, NaSSA i RIMA w przebiegu ciężkiej depresji	55
Podsumowanie	58
Literatura	61
5 Długotrwała terapia z użyciem leków przeciwdepresyjnych <i>Gerd Laux</i>	65
Definicje okresów terapii	66
Problemy metodologiczne w przypadku badań nad terapią długotrwałą	66
Problemy kliniczne w przypadku badań nad terapią długotrwałą	67
Przegląd ważniejszych badań długotrwałych	68
Fluoksetyna	69
Mirtazapina	69
Paroksetyna	69
Reboksetyna	71
Sertralina	71
Leki z grupy SSRI – porównanie	72
Wenlafaksyna	72
Ocena relacji między korzyściami a niebezpieczeństwem terapii	73

Streszczenie	74
Podsumowanie	75
Literatura	76

6 Bezpieczeństwo terapii farmakologicznej w psychiatrii *Eckart Rütter* 79

Leki przeciwdepresyjne – porównanie	79
Najważniejsze niepożądane objawy uboczne o długim znaczeniu klinicznym	80
Zastosowanie leków psychotropowych	80
Terapia łączona	82
Ciężkie niepożądane objawy uboczne terapii z użyciem preparatów z poszczególnych grup leków psychotropowych	83
Leki przeciwdepresyjne	84
Czy niepożądane objawy uboczne są związane z wiekiem?	84
Niepożądane objawy uboczne o obrazie zaburzeń psychicznych	85
Niepożądane objawy uboczne o obrazie zaburzeń neurologicznych	85
Podsumowanie	90
Literatura	91

7 Znaczenie obserwacji stosowania leku w badaniach nad nowymi lekami przeciwdepresyjnymi *Michael Linden* 93

Obserwacja stosowania leku	94
Wyniki obserwacji stosowania leku	96
Wybór leku i jego substytucja	97
Leczenie poprzedzające, leczenie towarzyszące i całostkowy plan terapii	98
Dawkowanie	99
Badanie skuteczności	100
Objawy uboczne	101
Przewodowe długoterminowe prowadzenie terapii	104
Ocena zaleceń terapeutycznych	105

Podsumowanie	106
Literatura	107

8 Bezpieczeństwo i tolerowanie leków przeciwdepresyjnych *Markus Gastpar* 109

<i>Dobór dawki</i>	110
<i>Dawka jednorazowa</i>	110
<i>Badania kontrolne</i>	111
Objawy uboczne	111
Farmakokinetyka	113
Hamowanie ważniejszych izoenzymów cytochromu P-450 przez nowe leki przeciwdepresyjne	114
Toksyczność	115
Objawy uboczne warunkowane farmakologicznie	117
Inne problemy związane z nowymi lekami przeciwdepresyjnymi	118
Ryzyko związane ze zmianną fazy	118
Zespół abstynencyjny	119
Zespół serotoninowy	119
Zaburzenia pozapiramidowe	120
Zaburzenia funkcji seksualnych	120
Ciąża i okres karmienia piersią	121
Krzepnięcie krwi	121
Zawal serca	122
Sprawność prowadzenia pojazdów	122
Streszczenie	122
Podsumowanie	123
Literatura	124

9 Metaanaliza skuteczności nowych leków przeciwdepresyjnych *Claudia Schöchlin i Rolf R. Engel* 127

Metoda	127
Wyliczenie siły efektu przeciwdepresyjnego	128
Materiał	128
Dane	128

Wyniki	130
Podsumowanie	132
Dyskusja	132
10 Zaburzenia lękowe jako wskazanie do zastosowania leków przeciwdepresyjnych Borwin Bandelow	135
Klasyfikacja zaburzeń lękowych	135
Skuteczność różnych metod w terapii zaburzeń lękowych – przeгляд	136
Terapia łączona	136
Miejsce działania leków przeciwdepresyjnych w przypadku zaburzeń lękowych	137
Skuteczność terapii w agorafobii z napadami paniki	138
Leki skuteczne w zaburzeniach lękowych uogólnionych	139
Leki skuteczne w fobiach społecznych	140
Leki skuteczne w specyficznych postaciach fobii	141
Leki skuteczne w zaburzeniach obsesyjno-kompulsyjnych	141
Zaburzenia depresyjne i lękowe mieszane	142
Problemy terapii za pomocą leków z grupy SSRI	142
Problemy terapii za pomocą trójcyklicznych leków przeciwdepresyjnych	143
Mirtazapina jako nowa propozycja terapii	143
Podsumowanie	144
Literatura	145
Indeks	147

Indeks

Skróty: (r) ryцина, (t) tabela

A

- Agorafobia z napadami paniki 135, 138
 Agranulocytoza 81(t)
 Alprazolam 138, 139
 Amisulpiryd 7(t)
 Amitriptylina, objawy uboczne 73–74
 – skuteczność 53, 54(t)
 – wydłużenie odstępu QT 29, 30(t)
 Astenizol 30(t)
- B**
- Badania AMUP 79, 80
 BDNF (*Brain derived neurotrophic factor*) 5
 Benzodiazepiny 97, 136
 Bezpieczeństwo Terapii Farmakologicznej w Psychiatrii 79
 Buspiron 136, 138, 139, 140
- C**
- Chinina 30(t)
 Chlorpromazyna 30(t)
 Cięża, stosowanie leków przeciwdepresyjnych 121
 Cisaprid 30(t)
 Citalopram 1(t), 7(t), 10, 14, 26(t), 27(t), 33, 122, 138
 – budowa chemiczna 19(r)
 – farmakokinetyka 114(t)
 – siła i szybkość działania, porównanie 44(t), 46–47
Clinical Global Impression (CGI) 53
 CREB (*Cyclic adenosine monophosphate response binding*) 5
 Cyklosporyna 32
 Cytochrom P-450 18, 20–22
 – – hamowanie 28–29, 114–115
 – – interakcje z lekami przeciwdepresyjnymi 22–29
 – – izoenzymy 20–22
 Częstoskurcz komorowy polimorficzny 29
- D**
- Depresja ciężka, leki 55–58
 Deprywacja snu 7(t)
 Desipramina 30(t)
 Diazepam 139

- CGI (*Clinical Global Impression*) 53
 Chinidyna 30(t)

- Doksepina 30(t)
Down-regulacja receptorów 5-HT₂
5
– receptorów D1 5
– β 5, 7
Drogi serotoninergiczne 137
DSA (*Dual serotoninergic anti-depressants*) 1(t), 2
– objawy uboczne 12–13
Dziurawiec pospolity 7(t), 22, 32, 33
- H
Haloperidol 30(t)
Hamilton Depression Rating Scale (HDRS) 51, 52
5-hydroksytryptamina 2
Hydroksyzyna 139
Hyperforyna 22
- I
Imipramina 57, 58, 138
– farmakokinetyka 114(t)
– skuteczność 53, 54(t)
– wydłużenie odstępu QT 30(t)
Impotencja 142
Inhibitory MAO 1(t), 2, 7(t), 136
– wchłaniania zwrotnego
noradrenaliny; skuteczność 55–58
– wychwytu zwrotnego noradrenaliny; selektywne 1(t), 2, 10, 11, 55–58
– – – serotonin i noradrenaliny selektywne 1(t), 2, 11
– – – – selektywne 1(t), 2, 136, 138, 141
- K
Karmienie piersią, leki przeciw-depresyjne 121
Kawa-kawa preparat 140
Kawaina 140
Klompiramina 138
– skuteczność 53, 55(t)
– wydłużenie odstępu QT 30(t)
Klonazepam 140
Klozapina 30(t)
- Kodeina, interakcje z lekami przeciwdepresyjnymi 32–33
Krzepiące krwi, wpływ leków przeciwdepresyjnych 121
Kwetiapina 30(t)
- L
Leki β-adrenolityczne 136, 138–140
– przeciwdepresyjne 140
– badania kontrolne 111
– dawkowanie 51–53, 99–100, 110
– farmakokinetyka 113–114
– grupy 1(t)
– hamowanie cytochromu P-450 22–28
– interakcje 18
– mechanizm działania 4–6
– metabolizm 18–20
– nowe 25–26
– objawy uboczne 8, 9, 73, 74, 80, 81, 82, 84, 101–104, 111–113
– – – – warunkowane farmakologicznie 117, 118
– – – – zaburzenia neurologiczne 85–87
– – – – – psychiczne 85, 86(t)
– – – – – porównanie 79, 80
– – – – – prowadzenie pojazdów 122
– – – – – siła działania 37, 38
– – – – – skuteczność 51–53, 100, 101, 127–133
– – – – – stała hamowania 27(t)
– – – – – szybkość działania 37, 38
– – – – – terapia długotrwała 65–68, 70, 71, 104, 105
– – – – – wskazania 75
– – – – – toksyczność 28, 29, 115–117
- M
MADRS (*Montgomery-Åsberg Depression Rating Scale*) 52, 53
Maprotylina 30(t)
Meflochina 30(t)
Mianseyna, objawy uboczne 12, 84, 85
Milnacipran 1(t), 55, 57
Mioklonie 86
Mirtazapina 1(t), 2, 7(t), 26(t), 27(t), 33, 55, 58, 143, 144
– budowa chemiczna 19(t)
– dawkowanie 48(t)
– farmakokinetyka 24, 114(t)
– objawy uboczne 11, 12, 73, 74, 84, 85, 112(t)
– siła i szybkość działania 42, 43, 44(t), 45–48
– terapia długotrwała 69, 70(t)
Moklobemid 1(t), 2, 26(t), 27(t), 55, 58, 122, 136, 140
– budowa chemiczna 19(t)
– objawy uboczne 13, 84
- N
Nadżór nad Terapią Farmakologiczną w Psychiatrii 79
- Flufenazyina 30(t)
Fluoksetyna 1(t), 10, 26(t), 27(t), 28, 29, 57, 138, 141
– budowa chemiczna 19(t)
– farmakokinetyka 114(t)
– siła i szybkość działania 43–45
– skuteczność 40, 53, 54(t)
– terapia długotrwała 69, 70(t)
– wydłużenie odstępu QT 30(t)
Fluwoksamina 1(t), 10, 26(t), 27(t), 29, 57, 138, 141
– budowa chemiczna 19(t)
– farmakokinetyka 114(t)
– interakcje z lekami 32
– skuteczność 53, 54(t)
– terapia długotrwała 71(t)
Fobie społeczne 135, 143
– – – – leki 140–141

- NARI, skuteczność 55–58
 NaSSA (*Noradrenergic and selective serotonergic antidepressants*) 1(t), 2
 – objawy uboczne 11, 12
 – skuteczność 55–58
 Nefazodon 1(t), 7(t), 26(t), 27(t), 109
 – budowa chemiczna 19(f)
 – farmakokinetyka 114(t)
 – objawy uboczne 12, 13, 84, 85, 112(t)
 Nerwica natręctw 135, 141, 142
 Neuroleptyki 80, 83, 84, 138, 139
 Neutropenia 81(t)
Noradrenergic and selective serotonergic antidepressants
 (NaSSA) 1(t), 2, 11, 12, 55–58
 Norfluoksetyna 26(t), 27(t), 33
 – wydłużenie odstępu QT 30(t)
- O**
- Odstęp QT, wydłużenie 29, 30(t)
 Olanzapina 30(t)
 Opipramol 139
- P**
- Paroksetyna 1(t), 7(t), 10, 26(t), 27(t), 28, 29, 32, 33, 138–140
 – budowa chemiczna 19(f)
 – farmakokinetyka 114(t)
 – siła i szybkość działania 44(t), 45, 46
 – skuteczność 41, 42, 53, 54(t)
 – terapia długotrwała 69, 70(t)
 – zespół abstynencyjny 119
 Perazyjna 30(t)
- Pimozyd 29, 30(t)
Piper methysticum 140
 Preparat Kawa-Kawa 140
 Projekt AMSP 79, 80, 83, 89(f)
 – AMÜP 79, 89(f)
 Prometazyjna 30(t)
 Propranolol, interakcje z lekami przeciwdepresyjnymi 32
 Przelonny nadciśnieniowe 81(t)
- R**
- Rebooksetyna 1(t), 14, 26(t), 27(t), 33, 55
 – budowa chemiczna 19(f)
 – farmakokinetyka 114(t)
 – objawy uboczne 10, 11, 84, 85, 112(t)
 – terapia długotrwała 70(t), 71
 Receptory histaminowe, blokowanie 8, 9
 – muskarynowe, blokowanie 9
Restless-legs syndrome 86
 RIMA (*Reversible inhibitors of mono-aminooxidase A*) 2, 136, 140
 – objawy uboczne 13, 112(t)
 – skuteczność 55–58
 Risperidon 30(t)
- S**
- Serralina 1(t), 10, 26(t), 27(t), 28, 33, 138
 – budowa chemiczna 19(f)
 – farmakokinetyka 114(t)
 – skuteczność 41
 – terapia długotrwała 70(t), 71
 Skala Depresji Hamiltona 51, 52
 – Montgomery-Asberg 38, 52, 53
- Ogólnego Wrażenia Klinicznego 53
 SNRI (*Selective noradrenalin reuptake inhibitors*) 1(t), 2
 – objawy uboczne 10, 11
 – skuteczność 55–58
 SSNRI (*Selective serotonin and noradrenalin reuptake inhibitors*) 1(t), 2, 11
 SSRI (*Selective serotonin reuptake inhibitors*) 1(t), 2, 136, 138, 141
 – farmakokinetyka 114(t)
 – objawy uboczne 9, 10, 84, 112(t), 142
 – – – zaburzenia neurologiczne 86, 87(t), 120
 – – – psychiczne 85, 86(t)
 – odstawienie, zespół abstynencyjny 119
 – siła i szybkość działania 42–48
 – skuteczność 53–55
 – – – porównanie 39–42
 – toksyczność 116, 117
Switch efekt 67, 118, 119
 Synapsy noradrenergiczne 2
 – serotonergiczne 2
- T**
- Techniki behawioralne 136, 141
 Terapia elektrostrząsowa 7(t)
 – kognitywna 136, 141
 Terfenadyna 29, 30(t)
 Tiorydazyna 30(t)
Torsade de pointes 29
 Trazodon, objawy uboczne 13
 Trifluoperazyjna 30(t)
 Trimpriamina 2, 7(t), 29, 32
 – wydłużenie odstępu QT 30(t)
- U**
- Układ adrenergiczny 3
 – serotonergiczny 3
- W**
- Wenlafaksyna 1(t), 7(t), 26(t), 27(t), 38, 40, 41, 55, 57, 109, 136, 139, 140
 – budowa chemiczna 19(f)
 – dawkowanie 48(t)
 – farmakokinetyka 114(t)
 – objawy uboczne 11, 84, 85, 112(t)
 – siła i szybkość działania 47, 48
 – terapia długotrwała 71(t), 72
 Włókazyna, objawy uboczne 10, 11
- Z**
- Zaburzenia depresyjno-lękowe 143
 – funkcji seksualnych 120
 – lekowe i depresyjne 135
 – – – terapia 136
 – – – uogólnione 135, 143
 – – – leczenie 139, 140
 – obsesyjno-kompulsyjne 135, 141, 142
 – pozapiramidowe 81(t), 120
 Zawał serca 122
 Zespoły katatoniczne 81(t)
 – urojenowo-omamowe 81(t)
 Zespół abstynencyjny 119
 – neurodeptyczny 81(t)
 – niespokojnych nóg 86
 – serotoninowy 119
 Zoraplina 30(t)
 Zulklopientksol 30(t)